

Asia: Valtuustoaloite Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluevaltuusto 11.12.2024

Lähisuhdeväkivaltatyön ehkäisyn koordinaatiotyön jatkuvuuden varmistaminen Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella

Valtuustoaloitteessa Vihreiden aluevaltuustoryhmä edellyttää, että lähisuhdeväkivallan ehkäisytöiden resurssien jatkuvuus Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella varmistetaan vakinaistamalla lähisuhdeväkivallan ehkäisytöiden koordinaatiosta vastaava asiantuntija. Lisäksi aluevaltuustoryhmä edellyttää, että lähisuhdeväkivallan ehkäisytöiden tuloksia ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan, ja että näistä raportoidaan luottamushenkilöille säännöllisesti.

Selvitys

Lähisuhdeväkivallan ehkäisytöiden koordinaatiota on tehty suunnitelmallisesti vuodesta 2022 lähtien ensin Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä ja sittemmin Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella. Alueellinen koordinaatiotyö aloitettiin Tulevaisuuden sote-keskushankkeessa. Hankkeen päätyttyä sama työntekijä on toiminut ensin vuonna 2024 lähisuhdeväkivallan ehkäisytöiden asiantuntijan nimikkeellä hallinnollisesti perhe- ja sosiaalipalveluissa, ja vuoden 2025 alusta alkaen kehittämisspalveluissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikössä. Tehtävä on määräaikainen vuoden 2025 loppuun ja sitä on rahoitettu hankkeen jälkeen ns. hyvinvointialueiden saamasta erillisestä toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen saatavasta valtionavustuksesta. Tämä rahoitus päättyy kuluvan vuoden loppuun, ja sen jälkeen toiminta on rahoitettava hyvinvointialueen yleiskatteisesta valtionrahoituksesta, mikäli sitä tällä mallilla halutaan jatkaa.

Lähisuhdeväkivallan ehkäisytöitä ohjaa kansallisen ohjauksen lisäksi lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tavoitteena on kehittää ja toteuttaa lähisuhdeväkivallan vastaista työtä yhteensovittamalla alueelliset tarpeet kansallisen ohjauksen sisältämiin tavoitteisiin ja näin edistää pohjoiskarjalaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Lähisuhdeväkivallan ehkäisyllä pyritään myös vaikuttamaan viimesijaisten ja kalliiden palveluiden käyttöön ja siirtämään toiminnan painopistettä ennaltaehkäisyyn. Viime vuosien aikana on tehty paljon kehittämis- ja juurruttamistyötä. Asiantuntijan johdolla on valmisteltu muun muassa pysyvä lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatorakenne, joka vahvistaa prosesseja ja hyvinvointialueen roolia ja tukee hyvinvointialueella tehtävän väkivallan vastaisen työn pitkäjänteisyyttä ja tuloksellisuutta. Asiantuntija koordinoi lähisuhdeväkivallan ehkäisytöiden verkostoa, jonka keskeisiä ulkoisia toimijoita ovat Itä-Suomen poliisi, Pohjois-Karjalan sovittelutoimisto, Kriisikeskus, Rikosuhripäivystys, Perheasiain neuvottelukeskus sekä Ensi ja turvakotien liiton Perheiden paikka ry. Koordinaatiolla tuetaan myös oppilaitosyhteistyötä ja lisätään aktiivisesti kuntayhteistyötä, sekä yhteistyötä esimerkiksi maakuntaliiton ja Pohjois-Karjalan järjestöasiain neuvottelukunnan suuntaan.

Lisäksi hyvinvointialueelle on tehty lähisuhdeväkivallan tunnistamista, puheeksi ottoa, palveluohjausta ja riskinarviointia koskevat toimintamallit. Näiden pohjalta jalkauttamistyö toimialueilla ja yhdyspinnoilla voi jatkua suunnitelmallisesti. Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koulutussuunnitelma on hyväksytty toimialueilla, ja sen toimeenpano jatkuu toimialueiden ja asiantuntijan yhteistyönä. Vuoden 2024 keskeinen tavoite oli laatia alueellinen lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma vuosille 2025–2028. Nyt vahvistettavana olevaan alueelliseen toimintasuunnitelmaan on kirjattu tilannekuvan pohjalta tavoitteet ja toimenpiteet tuleville vuosille. Toimenpiteet kohdentuvat kaikkien lähisuhdeväkivallan osapuolten palveluiden kehittämiseen, lähisuhdeväkivallan ilmenemisen ja riskien systemaattiseen kartoittamiseen, henkilöstön osaamisen varmistamiseen ja kirjaamisen käytänteiden vahvistamiseen sekä lähisuhdeväkivallan ehkäisyn teeman viestintään. Toimintasuunnitelman toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan asetettujen mittareiden ja indikaattoritiedon avulla. Tavoitteena on liittää toimintasuunnitelman

toimeenpano ja arviointi osaksi hyte-kertoimia, tunnistaen lähisuhdeväkivallan välilliset vaikutukset seurattaviin indikaattoreihin.

Toimintasuunnitelman toteutusta seurataan vuosittain muun muassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnassa, vaikuttamistoimielimissä ja hyvinvointisuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden toteutumisen raportoinnin yhteydessä aluevaltuustossa. Toimialuekohtaisia toimenpiteitä seurataan väestöryhmittäin ja tarkennetaan tarpeen mukaan, jotta tavoitteellinen toiminta etenee konkreettisella tasolla suunnitelmallisesti. Toimintasuunnitelmakauden päätteeksi on tavoitteiden toteutumisen ja vaikuttavuuden arvioinnin lisäksi keskeistä kiinnittää huomiota toimintasuunnitelmaan asetettuihin mittareihin ja niiden toimivuuteen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ohjaa, että lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön tulee olla koordinoitua ja mallinnettua. Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatio ja rakenteiden kehittäminen tulee olla pysyvä osa hyvinvointialueen toimintaa tulevaisuudessakin, joten näiden turvaaminen on keskeistä ennaltaehkäisevän toiminnan kannalta. Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön asiantuntijan tehtävän vakinaistamista esitetään vuoden 2026 talousarvioon.

Koska lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö palvelee eri toimialueilla tehtävää työtä ja siihen liittyy verkostoyhteistyötä ja koordinaatiota ulkopuolisten toimijoiden kanssa, sen organisatorinen sijoittuminen on perusteltua olla neutraalissa asemassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelujen alla.